

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 40-41 (7019-7022)

1999 йил 11 ноябрь, пайшанба

Сотувда эркин нархда

ЖАҲОН ЯНГИЛИКЛАРИ

9 ноябрь куни Берлин девори қулаганлигининг ўн йиллиги нишонланди. Маълумки, 1989 йилги воқеалардан кейин икки немис давлатининг қайта бирлашиши учун ижтимоий-сиёсий шароит етилган эди. Берлин деворига хотима берилиши ягона немис давлатининг бунёд бўлишига олиб келди. Бу бирлашган Германия Федератив Республикасидир. ГФР нафақат Европадаги, балки жаҳондаги энг тараққий этган давлатлардан биридир. У "катта еттилик" таркибидан жой олган мамлакат. Аҳолисининг сони жиҳатидан Европа қитъасида фақат Россиядан кейин туради. Ҳозир Германияда 82 миллион аҳоли истиқомат қиляпти.

Туркиянинг Истамбул шаҳрида Европа Ҳавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилотининг /ОБСЕ/ навбатдаги олий анжумани бўлиб ўтади. Унда жаҳоннинг оловли минтақаларидаги вазиятни барқарорлаштириш масалалари, шунингдек ўзаро иқтисодий ва инсонпарвар ёрдамни кенгайтириш муаммолари муҳокама этилади. ОБСЕ га аъзо бўлган 50 дан ортиқ давлат раҳбарларининг иштирок қилиши кутилмоқда.

ОБСЕ га 1992 йилдан бошлаб Ўзбекистон Республикаси ҳам аъзо.

Жанубий-шарқий Осиё давлатларидан бири Индонезияда Президент сайловлари бўлиб ўтди. Ушбу давлатнинг амалдаги Конституциясига биноан олий раҳбарни 500 кишидан иборат бўлган парламент депутатлари сайлайди. Сайловларда Абдурахмон Воҳид стақчилигидаги ислом сиёсий кучлари ғалаба қозонди. Парламент аъзолари етук сиёсий арбоб Сукарнопутри Меговати хонимни Индонезиянинг вице-президенти этиб сайладилар.

Шохруҳ КАРИМБЕКОВ,
"Тонг юлдузи"

ТОПАРМОН, ЛЕКИН У ТУТАРМОНМИ?

Халқимиз орасида "Топармон-тутармон" деган гап юради. Яна "Пул топгунча ҳисоб топ" ҳам деб қўямиз. Бунга қўшимча қилиб "Режасиз иш-қолипсиз гишт" ҳам деймиз.

Ҳа, ушбу мақоллар бугунги кунда қанчалик ўз ўрнини топганини ҳаётнинг ўзи исботлаб турибди.

Фарзандларимиз ёшлик чоғлариданоқ топганларини ўз ўрнида ишлатишни ўрганиб борсалар қандай яхши.

Ана шундай хаёллар билан Тошкент Давлат иқтисодий Университети қошидаги иқтисодий гимназиясига етиб борганимни ҳам сезмай қолибман.

Иқтисодий гимназияси бундан уч йил аввал ташкил топган. Ҳозирги кунда бу масканда 450 нафар ўқувчи таълим-тарбия олади. Улар олтинчи синфдан математика, инглиз тили фанлари бўйича тест асосида қабул қилинадилар. Энг қобилиятли болаларга гимназияда ўқиш насиб этади. Ўқувчиларга қирқдан ошиқ

Асосий фанларимиз кичик гуруҳларга бўлиниб ўқитилади.

Фаридон ака ўттиз йилдан бери маориф соҳасида хизмат қилар эканлар. Болаларнинг ички дунёси, ҳар бир ҳатти-ҳаракати, интилиши уларга маълум. Турли характерли болалар билан тил топишиб, улар қалбидан чуқур ўрин олган устоздан шогирдларингизнинг билим савияси сизни қониқтирадими?,- деб сўрасам, улар шундай деб жавоб бердилар:

- Албатта қониқтиради. Бизда билимдон, қизиқувчан, интилувчан болалар жамланган. Уларга фақат яхши таълим-тарбия керак. Биз ўқитувчиларнинг асл мақсадимиз ҳам шу. Жамиятимиз учун бўлажак иқтисодчи олимлар тайёрлашди. Бу йўлда ҳар бир ўқитувчиларимиз бор меҳнатларини аямайдилар. 5-6-синф математика дарслигининг м у а л л и ф и , профессор Мирфозил Мирзааҳмедов, инглиз тили ўқитувчилари - Муяссар Раупова, Каримжон Умрзоқов каби

Ишлаётганлар учун муаммо ҳам топилади. Гимназия эски ётоқхонада жойлашгани учун хоналар анчагина торроқ.

-Худо хоҳласа янги ўқув йилдан бизнинг ўқувчиларимиз учун ажратилаётган бинога кўчиш ниятимиз бор, - дедилар Фаридон ака.

Майли, тор бўлса ҳам у вақтинчалик. Лекин шундай тор хоналарда ҳам катта учрашувлар бўлиб туради.

Сўхбат давомида гимназия ўқувчиларининг газетхонлиги ҳақида ҳам сўрадик.

- Болалар иқтисодий, бадий адабиётларга ҳамisha чанқоқ. Китоб ўқувчиларни мустақил фикрлашга ўргатса, газета маънавиятини бойитади, - дедилар устоз. - Гимназиямиз ўқувчилари "Тонг юлдузи" газетасини албатта ўқийдилар. 450 нафар ўқувчининг ҳаммаси оммавий ва алоҳида-алоҳида ҳолда 2000 йил учун ўз газеталарига обуна бўладилар. Чунки инсон иқтисодий билимларсиз яшай олмайди. "Тонг юлдузи" эса шу билимларни янада мустаҳкамлашда ёрдам беради.

Топармон - тутармон инсонларни алқаймиз. Нега? Чунки топармонлик осон, лекин тутармонлик мушкул иш. Бунинг учун эса ҳам тажриба, ҳам иқтисодий билим даркор. Гимназия ўқувчилари шундай мақсад билан билим олишгаётган экан, уларга муродингиз ҳосил бўлсин, деймиз.

Феруза ОДИЛОВА.

ўқитувчилар, шулардан ярми профессор, доцент домлалар сабоқ беришади.

- Гимназиямизда математика, компьютер, инглиз тили, иқтисод фанлари чуқур ўқитилади, - деди доцент, иқтисод фанлари доктори, халқ таълими аълоҳиси Фаридон ака Усмонов. - Дарсларимиз олти соатдан. Тушдан кейин хоҳловчилар учун қўшимча дарс соатлари ажратилган. Иқтисод фанимиз инглиз тилида олиб борилади.

домлаларимизнинг номлари мамлакатимизда машҳур...

Фарзандларимизга фақат билим бериш эмас, балки соғлом, бақувват қилиб тарбиялаш ҳам бизнинг бурчимиздир. Бунинг учун эса спорт ишларини яхши йўлга қўйиш керак. Гимназиямизнинг 8-синф ўқувчиси Фориғ Дўстов теннис бўйича ёшлар ўртасида жаҳонда иккинчи ўринни олди. Насиб бўлса Фориғжон жаҳон чемпиони ҳам бўлади. Биз бунга ишонамиз.

Богимда куз

ҚОВУС СУВИНИ ҚЎМСАР ДАРАХТЛАР

Дарахтларни уларнинг меваси тегиб олинганидан то баҳорда янги ҳосил туггунча бўлган давр - ноябрь-март ойларида 2-3 марта суғориш зарур. Буни қиш фаслида яхоб (ковус суви) бериш дейилади. Яхобни дарахтлар таги юмшатишда берилса ани муқаддас бўлади.

Шуни ҳам айтиш керакки, ер ости суви яқин бўлган жойларда яхоб бермасам ҳам бўлади. Кузда тўлиқ ҳосилга кирган боғ қатор ораларига мўл кўк масса берадиган Никольсон нўхати, рапс ўтлари, беда сепиш мумкин. Бунда кўк масса ерга кўмиб юборилиб, бир йил дарахтлар ораси қора шудгор ҳолида сақланилади.

Дарахтларни ҳар хил усулда суғориш мумкин. Ҳовузча қилиб суғоришда дарахтлар атрофида диаметри

1-3 метрли чуқурлар қазилади. Улар орасидан бир томонлама эгат олинади ва шу эгатларга сув таралади. Бу усулни рельефи нотекис жойларда қўллаш яхши самара беради.

Пол олиб суғоришда дарахтларнинг катта-кичиклигига қараб иш тугилади. Бунда дарахт танаси 1-3 метр ораликда узунасига ва кўндалангига қараб 30 см баландликда марзалар олинади, сўнгра полларга ажратиб суғорилади. Полларда сув 6-12 соатгача туради. Бу усул тоғ ёнбағридаги боғларда ва шўр босган ерларда қўлланилади. Агар боққа беда сепилган бўлса, суғориш сонини 3-4 тагача оширишга тўғри келади. Одатда беда боғ қатор ораларида 3 йилдан кўп ўстирилмайди. Уч йилдан ортиқ қолган бедазор ерни қотиради, бегона ўтларни қўпайтира-

ди ва ўзи ҳам сийраклашиб қолади.

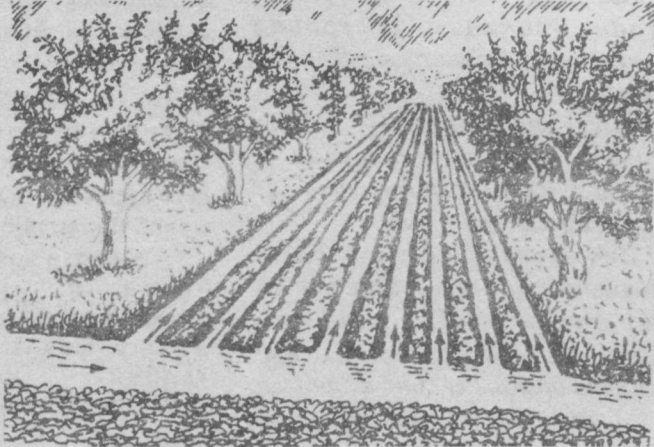
Кўпинча томорқа боғларини ариқ очиб суғорилади. Бунда тупроқ қатламлари ва юзасини яхши намга тўйдириш мақсадида дарахтлардан 70-80 см қилиб суғорилади.

Маълумки, яхоб беришдан олдин (октябрь-ноябрь) дарахт атрофларини 27-30 см чуқурликда юмшатиш зарур. Сўнг ҳар бир дарахт атрофига 20-40 кг органик ўғитларга 300-350 грамм фосфор ва 150-200 г калий аралаштириб, бир текисда сочилади ва шудгор олиб кўмилади. Мевали дарахтлардан 1.5-2 метр қочириб сепиладиган маҳаллий ва мавсумий ўғитларни эса 10-20 см чуқурроқ қилиб ерга солиш керак, чунки бу зонада илдишлар пастроқ қатламларда жойлашган бўлади.

М.Собиров

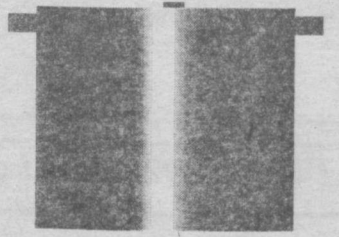

Дарахт атрофига чуқур олиб суғориш.

Боғларни эгатлаб суғориш.

ИККИ САТИЛ

Иккита мис сатил (костюл) бор. Уларнинг шакли ҳам, қалинлиги ҳам бир хил. Факат биринчисининг сифми 2-сидан 8 марта кўп.

Мана шу иккинчи сатил биринчисидан неча марта оғир экан?

МАСАЛАЛАРНИ ЕЧИНГ:

1. Аҳмад Тошматдан 5 ёш катта. Агар уларнинг ёшлари йиғиндиси 37 бўлса, ҳар бирининг ёши нечада?

2. Агар Британия 1 фунти 1.35 долларга тенг бўлса, у ҳолда 1 АҚШ доллари қанча фунтга тенг бўлади?

Саломатлик

ҚАРСИМАТИБ САБЗИ ЕНГ

Кузнинг салқин тунлари одамнинг руҳини қанчалар тиниктиради. Тунда пахтазорда кўсақлар очилади. Ишқомларда сарғайиб тушаётган япроқлари орасида солланиб турган узум гужумлари олтиндай товланиб кўзни қамаштиради. У шунчалар етилганки, бармоқ теккизсангиз, “тарс” этиб ёрилиб кетади. Ойдинда мудраган беҳи кузги шабнамни мириқиб шимиб олишга шошилади. У бугун кечагидек қуруқ, тўппа эмас: шундай сувли, шунчалар шарбатга тўлганки...

Ҳаммадан ҳам полизларда семирган сабзиларни айтинг. Айниқса қизил сабзилар! Улар болаларнинг бўйларини ўстириш ниятида ердан, сувдан, ҳаводан, кўёшдан бор қудратни ўзига тортиб олганди. Болажонлар еб бўлганларидан сўнггина эмас, балки ейиш чоғида ҳам завқ олсин деб бу “ер тагида етилган олтин қозиклар” куз кечаларида нам еб ётибди.

Олинг, болажонлар шира тўла, шарбат қувват тўла бу неъматлардан баҳраманд бўлинг. Сабзини иложи борича ердан янги кавлаб олинганини тановул қилинг. У витаминлар ва микроэлементларга жуда бой. Сабзи таркибида айниқса керотин моддаси кўп (100 г сабзида 99 мг керотин бор). Янги, хом сабзи болаларнинг ўсишига катта ёрдам беради, моддалар алмашинувини яхшилайди. Ундан ҳатто микроблар ҳам кўрқади: бир тишлам сабзини чайнасангиз, оғиз бўшлиғида микроб захи қолмайди.

Иш қовоғлари ёзишни урганамиз

ТАКЛИФНОМА

Таклифнома - муайян жойга келиш, бирор тadbирда иштирок этиш илтимоси мазмунидаги ҳат.

Таклифноманинг асосий қисмлари:

1. Саломлашиш;
2. Мурожаат этилаётган шахс (ёки шахслар) исми-шарифи;
3. Таклифноманинг қисқа мазмуни

баёни;

4. Тadbир ўтказиладиган жой ва вақти;

5. Ким таклиф этаётганлиги, шахснинг исми-шарифи ёки муассасанинг номи, шахс мансаби;

6. Тadbир ўтказиладиган жойга элтувчи транспорт йўналиши.

Намуна:

Ассалому алайкум!

Қадрли Шухрат ака Камолов!

Мақтабимиз йўқувчилари сизни буюк мутафаккир Алишер Навоий ижодига бағишланган адабий кечага таклиф этади. Кеча 15 ноябр соат 15.00 да мақтабимизнинг йиғилишлар залида бошланади.

Ҳурмат билан Фурқат номли 196-мақтаб йўқувчилари.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, 2-Қора Қамиш даҳаси.

Транспорт: 65, 82, 85-автобусларнинг “Табассум дўқони” бекати.

Билиб қўйган яхши

ТУГМА ҚАДАШ СИРЛАРИ

* Пальто ва жемперингизнинг тугмаси узилган бўлса, қайта қадашда озроқ ҳафсала қилинг. Эски чарм қўлқоп ёки сумқадан “танга”лар кесиб олинг-да, уларни тугма қадаладиغان жойнинг орқасига қўйиб, сўнг тугмани қаданг. Шунда кийимингизнинг тугма қадалган жойи ситилиб кетмайди.

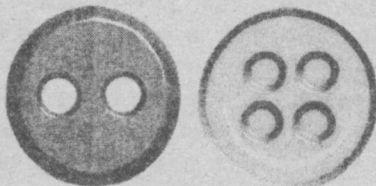
* ҳар қандай тугмани кийимга қадашда тугма остига гугурт чўпи қўйиб, кейин нина тортинг. Кийим билан тугма орасида ип “оёқчалар” ҳосил бўлади. Қадаб бўлгач гугурт чўпни олиб ташланг. Шундай усулда қадалган тугма ипи узилиши қийин бўлади.

* Тугма қадайдиган ипингизни па-

рафинга суртиб олсангиз, ипи чидамли бўлади.

* Кўп ювилган кийимнинг тугмалари хира тортиб қолган бўлса, уларни рангсиз тирноқ лаки билан бўяб қўйинг. У аввалгидек ялтираб кетади.

* Якка қолган чиройли тугмаларни ташламаңг - улардан соч баргак ясада фойдаланишингиз мумкин.

Одобнома

ҲАММАСИДА - БИР МАЪНО

Уят, номус, шарм, ҳаё, ор, орият, андиша, ибо

Бу сўзлар изза ҳисси, ҳижолатлик ҳиссининг номларидир. Улар ўзари муқобил. Шундай бўлса-да, ани пайтда нозик маъно қирралари билан бир-бирдан фарқ қилади.

Уят кенгрок тушунчага эга. Шарм, ор, ҳаё сўзлари якка ҳолда кам қўлланилади. Шарм, ҳаё сўзларини кўпинча жуфт ҳолида (шарм-ҳаё) қўллашади. Ор сўзи ҳам кўпинча номус сўзи билан жуфт ҳолда (ор-номус) қўлланилади. Шунингдек, ор сўзи кўпинча қилмоқ, келмоқ сўзлари билан бирга қўлланилади. Ибо кам ишлатилади. Андиша сўзи эса бу маънода кам қўлланилади. Андиша кўпроқ истихолога муқобил бўлиб келади.

Мисоллар: Бетамизда бет бўлмас, безориди уят бўлмас (мақол). Хато қилмоқ бордир, тузатмаслик ордир (мақол).

Диккат, конкурс. XXI аср фани бўйича

“ИҚТИСОДИЁТДАН САБОҚЛАР” СИРТҚИ МАКТАБ КОНКУРСИНИНГ 1999-2000 ЎҚУВ ЙИЛГИ МАВСУМИ

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

5 - ДАРС

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ОМИЛЛАРИ

Иқтисодиёт ишлаб чиқаришдан бошланади. Одамлар учун зарур бўлган турли-туман неъматлар, нарса ва буюмлар табиатда тайёр ҳолда учрамайди. Уларни одамларнинг ўзлари яратишлари, ишлаб чиқаришлари лозим бўлади. Шу сабаб, ишлаб чиқариш одамлар ҳаётида муҳим ўрин тутиб, иқтисодиётнинг пойдеворини ташкил қилади.

Ишлаб чиқариш учун ресурслар керак бўлади. Ишлаб чиқаришга жалб қилинган ресурслар фақат манба сифатида эмас, балки уни ҳаракатга келтирувчи, унга таъсир этувчи омил сифатида ҳам қаралади. Шу сабаб ишлаб чиқаришга жалб этилган ресурсларни ишлаб чиқариш омиллари, деб ҳам аташади.

Маълумки, ресурслар табиий, меҳнат ва капитал ресурслари кўринишида бўлади. Демак, ишлаб чиқаришнинг омиллари ҳам асосан табиий, меҳнат ва капитал кўринишидаги турларга бўлинади.

Кейинги пайтларда ишлаб чиқаришнинг табиий, меҳнат ва капитал омиллари қаторига, тўртинчи омил - одамларнинг ишлаб чиқаришни уюштириш ва ташкил қилиши билан боғлиқ фаолиятлари - тадбиркорлик ҳам киритишмоқда.

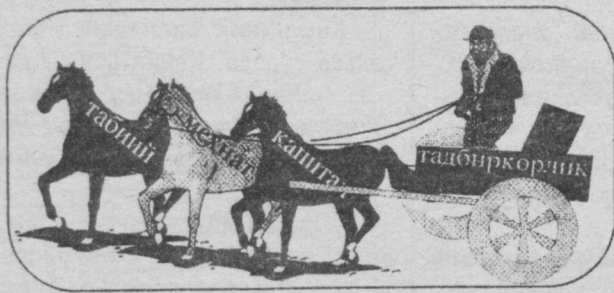
Қурилиш учун энг зарур бўлган цемент ишлаб чиқаришни ташкил қилиш мисолида, унинг билан боғлиқ омилларни аниқлайлик. Маълумки, цемент ишлаб чиқаришни амалга ошириш учун, биринчидан табиий ресурс - цемент олинадиган тоғ жинси бўлиши керак. Демак, табиий ресурс ҳисобланмиш - тоғ жинсининг борлиги, ишлаб чиқаришга сабабчи бўлиб, унинг омилга айланади.

Иккинчидан, цемент ишлаб чиқариш учун меҳнат ресурслари одамлар - ишчи кучи бўлиши лозим. Меҳнат омил - одамларсиз ҳеч нарса қилиб бўлмайди.

Учинчидан, тоғ жинсларини қайта ишлаб ундан цемент оладиган асбоб-ускуна, бино ва иншоотлар ҳам бўлиши керак. Бу ресурсларнинг борлиги цемент ишлаб чиқаришнинг капитал омилга айланади.

Яна шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, юқорида саналган ҳар уччала омил ўзича алоҳида-алоҳида мавжуд бўлмай, улар ўзаро бирлашган тақдирдагина цемент ишлаб чиқариш амалга ошади, ҳаракатга келади.

Ишлаб чиқаришнинг омиллари

Бу омилларни ўзаро бирлаштириш - тўртинчи омил - тадбиркорлик эвазига амалга оширилади. Тадбиркор цемент ишлаб чиқариш имкониятларини ҳаммадан олдин кўриб, ташаббусни қўлга олади. Бу ишни амалга ошириш учун уччала омилни бирлаштиради, бор ресурсларни жалб этади, куч-ғайрати, билими ва ишбилармонлигини ишга солади. Охир-оқибат, унинг хатти-ҳаракатлари, тадбиркорлиги цемент ишлаб чиқаришни йўлга қўйишга сабабчи - омил бўлади.

Демак, ишлаб чиқариш табиий, меҳнат, капитал ва тадбиркорлик омилларининг бирлашишидан юзага келар экан.

5 - ТОПШИРИҚ

ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ОМИЛЛАРИ

1. Ишлаб чиқариш ресурслари ва омилларининг қандай ўзаро фарқли хусусиятлари бор?

Ресурсларнинг хусусиятлари	Омилларнинг хусусиятлари

2. Мазкур мавзу моҳиятидан келиб чиқиб омборхонада сақланаётган дастгоҳ билан, ишлаб турган дастгоҳ орасидаги қандай фарқни айта оласиз?

Жавоб: _____

3. Мактабда билим олишингиз билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш омилларини сананг.

N	Табиий	Капитал	Меҳнат	Тадбиркорлик
1				
2				
3				
4				

4. Солеқни сақлаш тизимини ишлаб чиқаришнинг тадбиркорлик омил сифатида қандай қатнашмаяпти? Бу омилнинг моҳиятини тўлароқ таҳлил қилишга уриниб кўринг.

Жавоб: _____

5. Ишлаб чиқариш омилларининг муҳимлик даражасига қараб қандай тартибда ёзган бўлар эдингиз? Жавобларингизни изоҳланг.

Жавоб: _____

6. Пахта етиштиришда қандай ишлаб чиқариш омиллари қатнашади?

N	Табиий	Капитал	Меҳнат	Тадбиркорлик
1				
2				
3				
4				

7. Жумлани тўлдириг. Тадбиркорлик омил бу _____

8. Қуйидаги жумлалар тўғри бўлса "+", нотўғри бўлса "-" белги қўйиб, ўз муносабатингизни билдириг.

- Ишлаб чиқариш ресурслари, бошқача ишлаб чиқариш омиллари деб ҳам аталади.
- Ишлаб чиқариш ҳаракатга келиши учун ишлаб чиқаришнинг ҳамма омиллари ўзаро бириккан бўлиши керак.
- Тадбиркорлик - меҳнат омилнинг ўзгинаси.
- Ишлаб чиқариш ҳаракатга келиши учун табиий омил бўлиши шарт.
- Ишлаб чиқариш ҳаракатга келиши учун тадбиркорлик омилнинг иштироки шарт эмас.

9. Иккита бир хил типдаги, бир хил шароитда ишлаётган заводларнинг бири яхши фойда билан, иккинчиси эса зарар билан фаолият кўрсатаяпти. Иккинчи заводда ишлаб чиқаришнинг қайси омил яхши иш бермаяпти, деб ўйлайсиз?

Жавоб: _____

МАКТУБЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИЗ МУМКИН:

700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 2-уй, 402-хона (Музэффёр ПИРМАТОВГА).

“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаб конкурсининг 1999-2000 йилги мавсуми лойиҳа муаллифлари - фан номзодлари Эргашвой Сариков ва Баҳодир Ҳайдаровларнинг ташаббуси билан яна бошланди. Бу йилги конкурс билан бир қаторда яна уч йўналиш бўйича алоҳида кичик конкурслар ўтказилади:

I йўналиш: Энг яхши иқтисодий мазмундаги мақолалар конкурси

II йўналиш: Энг яхши бизнес режа лойиҳалари конкурси

III йўналиш: Энг яхши рекламалар конкурси

“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаб конкурсининг ўзагини ўқув йили давомида олиб бориладиган дарс топшириқлари асосидаги асосий конкурс ташкил қилади. Бошқа кичик конкурсларга қатнашмоқчи бўлган ўқувчилар бу асосий конкурс шартларини йил давомида бажариб боришлари шарт.

“Иқтисодиётдан сабоқлар” сиртқи мактаб конкурсига оид дарс материаллари ва топшириқлари ҳар ҳафта газета орқали бериб борилади. Сиз дарс материалларини ўрганиб чиқиб, топшириқларни бажариб жавоб йўллашингиз зарур бўлади. Топшириқ шартларини газетадан кўчириб олишингиз ёки ундан ксероксда нусха олиб, тўлдириб жўнатишингиз мумкин. Шунингдек, топшириқни бевосита газетадан қийиб олиб тўлдириб йўллашингиз ҳам мумкин.

Конкурснинг якуний босқичи 2000 йил апрель ойида Тошкент шаҳрида ёки ёз пайтида сўлим оромгоҳларнинг бирида 3-4 кун давомида ўтказилиши мўлжалланмоқда.

- Асосий конкурс еолибларини
- телевизор,
 - магнитофон,
 - аудио-плеер

каби қимматбаҳо совринлар кутмоқда. Қолган кичик конкурс шартларини газетанинг кейинги сонларида эълон қиламиз. Кичик конкурс еолиблари учун ҳам алоҳида махсус совринлар белгиланган.

XXI аср фани бўйича ўтказилаётган конкурсга турли янгиликларга қизиқувчан, тиришқоқ ва ижодий фикрлайдиган ўқувчиларни таклиф қиламиз.

Омад сизга ёр, билим мадакор бўлсин!

Конкурс ташкилотчилари

Фильмдан сўнг

ҚОДИРИЙНИ ҚУМСАБ...

Биз "Ўтган кунлар" фильмининг илк талқинини болалик йилларимизда томоша қилиб улгурганмиз. Мен бу фильм ҳақида эсласам уч ҳолатни - аравада олиб кетилаётган Отабек ва Мирзакарим Қутидорни, аргимчоқ учиб туриб, қаҳ-қаҳ отиб кулаётган Қумушни эслардим, яна Қумушбинининг жон бераётган пайтидаги ҳолати кўз олдимдан ўтарди.

Ўн тўққиз ёшимизга қадар "Ўтган кунлар" фильми деганларида мана шу ҳолатларни эслардик. Қумушбиби дейишса Гулчеҳра Жамилова, Зайнаб дейишса Гулчеҳра Саъдуллаева, Отабек исмини эшитганимизда бизни лол қолдирган Ўлмас Алихўжаев ёдимизга тушарди. Китоб қахрамонлари билан

кино қахрамонлари бир-бирига қуйиб қўйгандек ўхшаш эди, назаримизда. Бироқ биз тилга олган ютуқларидан, кўз олдимизга ўрнашиб қолган ажиб ва бетақдор ҳолатларидан қатъи назар картинада китобнинг, мукамал бадиий асарнинг нари борса учдан бир қисмигина акс этганди. Балки шу сабаб "Ўтган кунлар"нинг янги талқинини яратиш истаги пайдо бўлгандир?!

Хусусан, янги талқинда Отабекнинг ўзига хос фазилатлари янада яққол кўрсатиб берилган. Айниқса,

унинг бир йўла уч душман билан жанг қилган ва уларни янчган ҳолати Отабек аталмиш қахрамон сиймосига ниҳоятда муносиб эканидан дарак беради.

Қолаверса, асардаги "Қумушнинг сўз ўйини", "Ота-она орзуси" каби бобларнинг фильмда тўлиқ, батафсил акс эттирилгани томошабинга кўпроқ манзур бўлади. Қумуш билан Отабекнинг илк бора юзма-юз келган ҳолатлари ҳам худди асардаги каби... Қумушбиби ариқ бўйида таҳорат олаётган Отабекни кўради, унга бир нафас мафтун

бўлади. Аммо бир неча вақтдан сўнг ибоз аталмиш ҳис бу мафтунликдан ҳоли устун чиқиб, Қумушни орқасига ўгирилмоққа мажбур этади. Худди мана шу лаҳзада экранда Қумуш орқасига бирдангига ўгирилганда ҳаракатга тушиб, тўлғонган ва орқа-олдини тутган сочлар кўринади. Кино кўраётиб, асарни яна қайта, бошидан ўқитган каби ҳолатга тушасиз. Ёки "Қумушнинг сўз ўйини"ни олайлик. Бу ҳолатнинг фильмга киритилгани янги талқиннинг энг катта ютуқларидан бири деб ўйлайман. Чунки бу ҳолат

асарга жонлилик бағишлаган. Қолаверса, яна бир нарса диққатга сазовор: томошабин Мирзакарим Қутидор ва Офтоб Ойим сиймоларида эски ўзига қадрдон бўлган Отабеги Қумушбинини кўради. Улар энди Қумушнинг ота-онаси сиймосини ижро этишган. Бир сўз билан айтганда, янги талқинда Қумушга муносиб ота-она ҳам тўғри танлай олинган.

Томошабин янги талқинда фақат бир ҳолатга кўника олмаслиги мумкин. У ҳам бўлса, кўпинча салбий ролларни ижро этадиган Ёқуб Аҳмедовнинг Юсуфбек ҳожи сиймосида кўринишидир. Бироқ бу ҳолат, фильмга бериладиган баҳога ўз таъсирини ўтказма олмайди.

Ирода Собиржон қизи.

БИЛИМИНГИЗНИ СИНАБ КҮРИНГ

1. **Остига чизилган сўз ҳолнинг қайси турига мансуб?**

Саксон ота орқадан қараб қолди.

- А. Ўрин ҳоли
- В. Пайт ҳоли
- С. Равиш ҳоли
- Д. Микдор ҳоли
- Е. Мақсад ҳоли

2. **Ҳ.Бойқаро тахтга ўтиргач, А.Навоий фаолиятида қандай ўзгариш рўй берди?**

- А. А.Навоий вазир вазифасига тайинланди
- В. А.Навоий Самарқандга сургун қилинди
- С. А.Навоий Ҳирот шаҳрининг ҳоқими бўлди
- Д. А.Навоий муҳдор вазифасига тайинланди
- Е. А.Навоий бош вазир этиб тайинланди

3. **Қуйидаги жумлани қарайлик: "Агар айлананинг уч нуқтаси бир текисликда ётса, бу айлананинг ўзи ҳам шу текисликка ётади".**

Бу жумла:

- А. Аксиома
- В. Теорема
- С. Таъриф
- Д. Маънога эга эмас
- Е. Айрим ҳолда тўғри, айрим ҳолда нотўғри

4. **Пифагор теоремаси қандай геометрик катталикларни боғлайди?**

Жавоб:

- А. Тенг томонли учбурчак томонларини
- В. Тенг ёнли учбурчак томонларини
- С. Ўткир бурчакли учбурчак томонларини
- Д. Тўғри бурчакли учбурчак томонларини
- Е. Ихтиёрий учбурчак томонларини

5. **Қуйидаги шакллардан қайси бири учун ташқи чизилган айлана мавжуд бўлиши шарт эмас:**

- А. Квадрат
- В. Тўғри тўртбурчак
- С. Ромб
- Д. Тенг ёнли трапеция
- Е. Ички чизилган тўртбурчак.

ЎЗБЕК ТИЛИНИ СЕВАМАН

Мен бу суҳбатдошимни тасодифан ТошДУ кутубхонасда учратиш қолдим. У билан тез орада дўстлашиб олдик. Мени унга қанчаллик қизиқишим катта бўлса, уники ҳам меникидан қолишмасди.

Ҳозир ҳам бу дугонам билан қўнғироқлашиб тураман. У соф ўзбек тилида муомала қилади. Чет эл талабаларига хос кийинади. Унинг жуда кўп ўзбек дугоналари бор экан. Улар билан ширин суҳбат қурганларини бир неча бор гувоҳи бўлдим. У мени она юрти Кореяга таклиф қилди. Янги танишган дугонамнинг исми Юнг Жонг, ёши 22 да. Айтишича, ёшини сўраганларни ёқтирмас экан. Мен унга танишувимизни матбуотда, "Тонг юлдузи"да эълон қилишимни айтганимда қувониб кетди. Имкон бўлса газета совға қилишимни сўради. Юнг Жонг жудаям кўп китоб ўқир экан.

Суҳбатимиз ўзимизни таништирганимиздан кейин қизиш

- **Юнг Жонг, сиз бу ерда ўқишни давом эттиришингизга қадар қаерда таҳсил олгансиз?**

- Корея мамлакатининг Пусан чет тиллари Университетидаги Ўрта Осие тиллари бўлимида ўқидим.

- **Ўзбек тилини универститетда ўрганган экансиз-да?**

- Мактабда ҳам мустақил шуғулланар эдим. Кореяда ўзбек тилини мукамал ўзлаштириб, уни мустақамлаш мақсадида Ўзбекистонга келдим.

- **Яна қайси чет тилларини биласиз.**

- Турк тилини яхши ўзлаштирганман.

- **Нега айнан ўзбек тилини ўрганаёпсиз?**

- Биласизми, ўзбек халқининг маданияти юксак, тили гўзал, одамлари яхши, меҳмондўст. Мен ўзбек тилини севаман.

- **Халқимизнинг қайси фазилатлари сизга ёқди, кўнглингиз хира тортган манзаралар ҳам бўлдими?**

- Йўқ-йўқ. Нималар деяпсиз? Ўзбекистонни жудаям она шахримга ўхшатаман. Ўзбекистонда катта

бозорлар кўп экан. У ерда ҳамма нарса бор.

- **Қайси бозорларга бордингиз?**

- Қўйлиққа. Лекин у ерда мени бир киши хафа қилди...

- **Ким экан, нега бундай бўлди?**

- Кимлигини билмадим. Мендан садақа сўради. Кейин ранжитди.

- **Унинг учун мен сиздан кечирим сўрайман. Юнг Жонг оилангиз ҳақида ҳам гапириб беринг.**

- Оилада 4 кишимиз. Отам, онам, мен ва укам. Отам иншоотчи, онам бошланғич мактабда ўқитувчи, мен ва укам талабамиз. Укам иктисодиёт университетида ўқийди. Ҳозир ҳарбий хизматда.

- **Нима, Кореяда йигитлар олий ўқув юртлирида ўқисалар ҳам ҳарбий хизматга чақириладиларми?**

- Ҳа, корейс йигитлари ўз хоҳишларига кўра йигитлик бурчларини адо этадилар.

- **Ҳозир Кореянинг қайси шаҳрида турасизлар?**

- Пусан шаҳрида истиқомат қиламиз. Оиламиз ҳозир бошқа ҳовлига кўчишаётган экан.

- **Бу ерга келганингизга қанча бўлди.**

- Ярим йилча. Бу ерда бир йил бўламан.

- **Қаерда таҳсил олаяпсизлар.**

- Ўзбек тилини ўргатиш марказида машғулотларни ўзлаштираяпмиз. Домламит - Лола Хатамова.

- **Юнг Жанг, Ўзбекистондаги корейс аёллар билан ҳам учрашингизми?**

- Ҳа, Ҳа, албатта.

- **Улар ўзгарганми?**

- Тўғриси айтсам, улар бизга нисбатан қари кўринишар экан. Кўп ишлашади. Лекин тили, ҳаёт тарзи ўзгармаган.

- **Нима сизларда аёллар ишлашмайди?**

- Нега энди, ўқитувчи, доришунос, сотувчи бўлиб ишлашади. Европадагидек аёлларимиз ижтимоий ҳаётимизда муҳим ўрин тутишади. Уй бекалари бизда кам.

- **Тикувчилар ҳам кўпдир.**

- Йўқ, аксинча. Бизда тикувчи кам. Ҳамма кийимлар фабрикада тайёрланади.

- **Ўзбек шоир, ёзувчиларидан кимларни биласиз?**

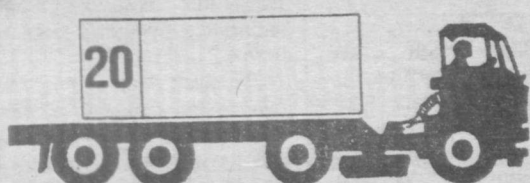
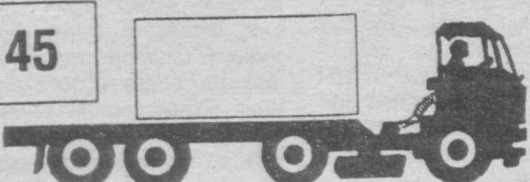
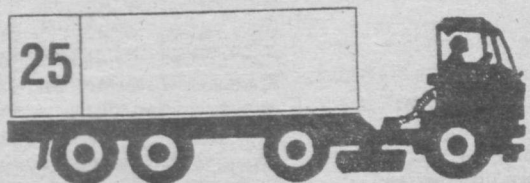
- Алишер Навоий, Чўлпон, Ойбек, Абдулла Қодирий, Абдулла Қаҳҳор... қолганлари дафтаримда бор.

- **Ўзбек тилини корейс тилидан фарқли жиҳатлари нимада?**

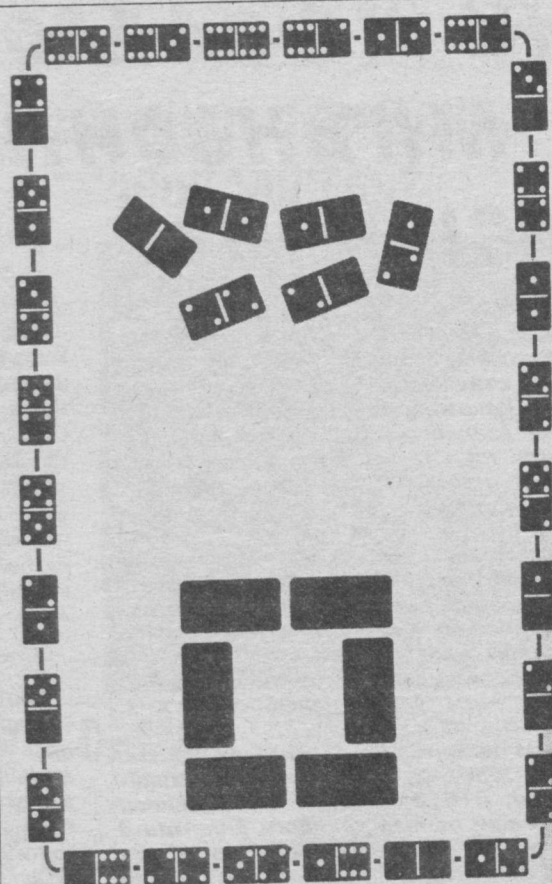
- Аксинча ўхшаш жиҳати кўп. Масалан, энг асосийси ўрганишга, ўзлаштиришга қулай жиҳати корейс тилида ҳам ўзбек тилидагидек феъл охирида келади. Умуман, ўзбек тилини ўрганиш осон.

Бугунги суҳбатимиз ҳозирча шу ерда охиради. Биз хайрлашдик. Қўнғироқлашадиган бўлдик. Мен дугонамни шанба кунига меҳмонга таклиф қилдим. У рози бўлди ва кутубхонага мутоола учун кириб кетди. Ҳозир чет эллик дугонамни ўзбеккона кутиб олиш режаларини тузаяпман.

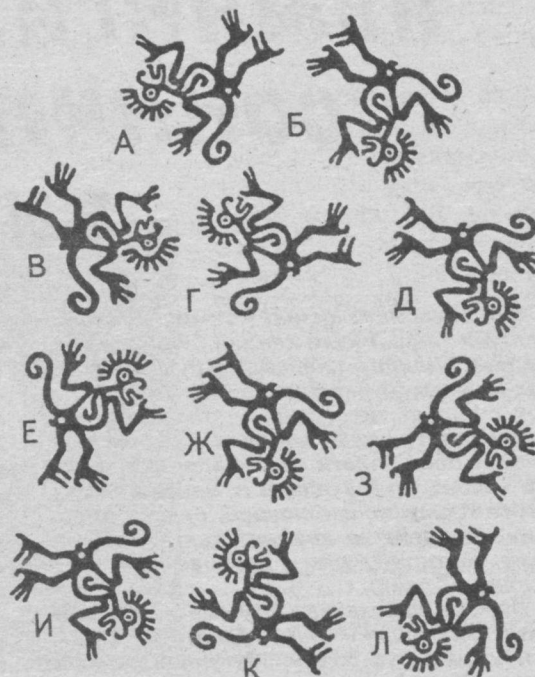
Маҳлиё МИРСОАТОВА.

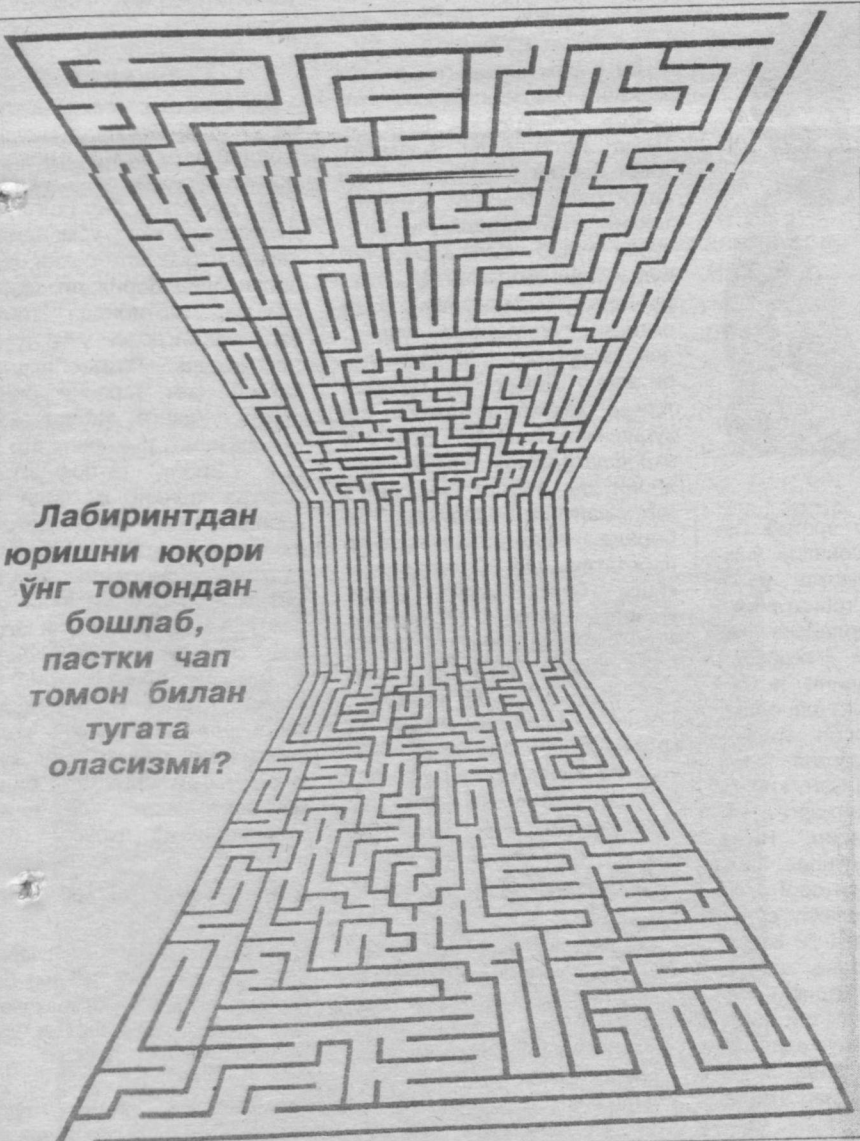
Машинага 100 та қутини ортган эдилар. Биринчи бекатда 25 та қути кўшишди. Келгуси бекатда 45 тасини олиб қолишди. Охирги бекатда яна 20 та қути кўшишди. Машинада неча қути қолганлигини аниқланг.

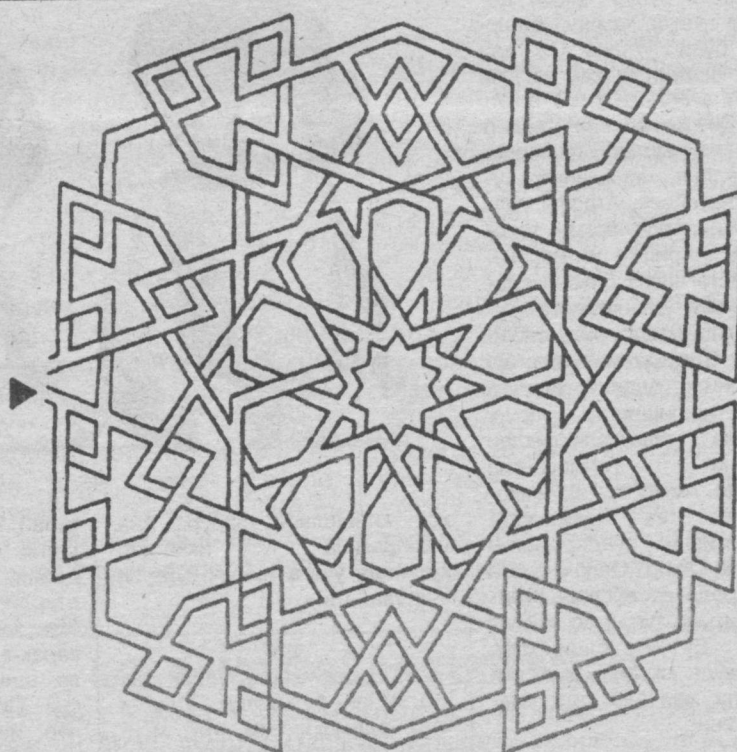
Доминонинг олтита тошидан шундай тўртбурчак ясангки, уларнинг ҳар бир тарафидаги нуқталарнинг йиғиндиси 4 бўлсин.

Археологлар Мексикадан тилла тақинчоқлар топиб олишди. Уларда маймун тасвирланган эди. Улар тақинчоқларнинг биттаси қалбаки эканлигини дарров пайқашди. Бу қайси тақинчоқ?

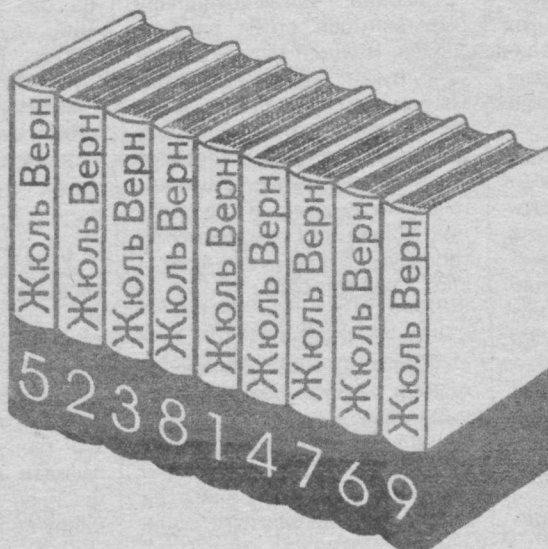
Лабиринтдан юришни юқори ўнг томондан бошлаб, пастки чап томон билан тугата оласизми?

Лабиринтдан ўтишга ёрдам беринг.

1 2 3 4 5 7 8 9

Рақамларни иккига шундай бўлингки, уларнинг йиғиндиси бир хил бўлсин. (9 рақамини айлантриб 6 қилиш мумкин эмас).

Китобларни ўрнини энг кам юриш билан алмаштириб, тартиб рақами бўйича жойлаштиринг.

Биз Куёш кескин даражада қизиган газларнинг бир неча қатламидан иборат улкан шар эканини яхши биламиз. Лекин бу ҳақда ва Куёшда рўй бераётган бошқа ҳодисалар тўғрисида қандай қилиб билиб олдик?

Мунажжимлар махсус асбоблар ёрдамида Куёш тўғрисида кўплаб маълумотлар йиғишган. Бундай асбоблардан айримларини санаб ўтиш мумкин: спектрограф, спектрогелиограф, коронограф, радиотелескоп ва космик зондлар.

Спектрографдан кескин даражада қизиган Куёш газларини ўрганишда фойдаланилади. Унинг ёрдамида Куёш таратаёт-

ган ранглар қайси кимёвий моддаларга боғлиқ эканини билиб олиш мум-

кин. Спектрограф олимларга Куёш нури спектри-ни доимий суръатда ёзиб бориш имконини беради.

Мунажжимлар спектрогелиоскоп ёрдамида Куёшдаги турли моддалар қай даражада тақсимланганини аниқлашади. Бу асбобга суратга олувчи мослама ўрнатилгач, у спектрогелиоскоп деб аталади.

Коронограф - телескопнинг махсус тури. Мунаж-

жимлар коронограф ёрдамида, Куёш тугилишини кутиб ўтирмасдан, унинг

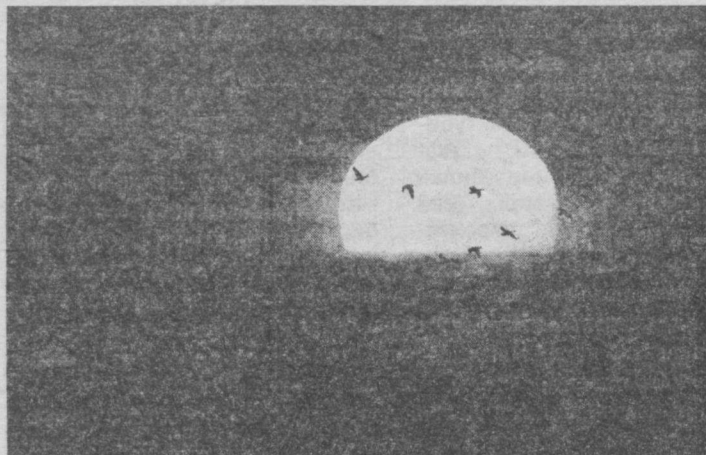
тожини суратга олишлари мумкин.

Радиотелескоплар эса

олимларга Куёшдан таралаётган радиотўлқинларни ўрганиш имконини беради.

Ер атмосфераси сайёрамизга етиб келадиган Куёш радиациясининг асосий қисмини ютиши сабабли олимлар асбобларни атмосферадан юқорига ўрнатишади. Бундай космик зондлар Куёш тўғрисида кўпроқ маълумот йиғишга имконият туғдиради. Гарчи мазкур асбобларнинг техник тавсифлари келтирилмаётган бўлса-да, бу билан сиз Куёш тўғрисида кўплаб маълумотлар йиғиш имконини берадиган асбоблар мавжудлигига ишонч ҳосил қилишингиз мумкин.

ОЛИМЛАР ҚУЁШНИНГ ТАРКИБИНИ ҚАНДАЙ АНИҚЛАШГАН?

БОШҚА САЙЁРАЛАРДА ҲАЁТ БОРМИ?

Биз то шу кунгача бошқа сайёраларда у ёки бу шаклда ҳаёт бор-йўқлиги тўғрисида аниқ маълумотга эга эмасмиз. Мутахассислар космик тадқиқотлар ўтказиш орқали бу саволга жавоб излашмоқда. Лекин шунини аниқ биламизки, ҳаёт мавжуд бўлиши учун маълум шарт-шароитлар талаб этилади.

Бунинг учун, аввало, зарур температура керак. Барча тирик организмлар фақат маълум, қулай температура мавжуд бўлгандагина яшай олади. Жазирама иссиқ ёки қаттиқ совуқда ҳаёт пайдо бўлмайди. Тирикликнинг яна бир зарур шarti сувдир. Барча тирик мавжудотлар учун сув керак. Ўсимликларга ёруғлик билан бир қаторда минерал моддалар ҳам зарур. Ҳайвонларга озуқа манбаи талаб этилади. Улар ўзлари озуқа тополмайдиган жойларда яшай олмайд.

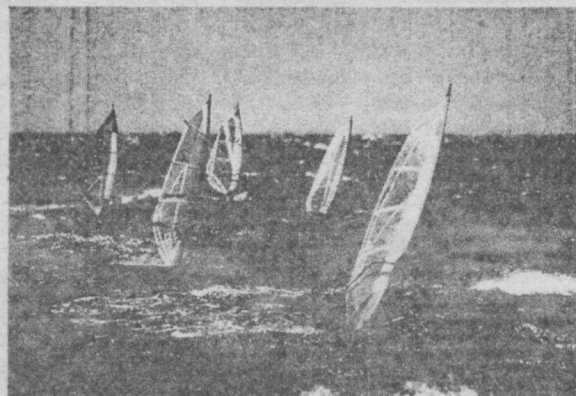
Ердан бошқа ҳеч бир сайёрада бундай зарур шароитларнинг барчаси мавжудми? Бошқа сайёралар тўғрисидаги билимларимизга таяниб, йўқ, деб жавоб

беришимиз мумкин. Энди мисолларга мурожаат қилайлик.

Чўлпон Ерга энг яқин сайёрадир, унинг ўлчамлари ҳам Ерникига ўхшаш. Узоқ вақтлар бу икки сайёра эгизаклар деб аталган. Шунга қарамасдан, Чўлпон қалин олтингургурт кислотаси булутлари билан қопланган. Унинг атмосфераси бўғувчи карбонат ангидрид газидан таркиб топган. Атмосфера босими жуда юқори. Температура сайёра юзасида Цельсий шкаласи бўйича 460 даражагача етади. Бу ҳаёт пайдо бўлиши учун жуда иссиқлик қилади.

Миррих атмосфераси, асосан, карбонат ангидриддан иборат. Шунга қарамасдан, унинг юзасидаги температура Цельсий шкаласи бўйича 29 даражадан юқори кўтарилмайди. Аммо - 85 даражагача тушиб кетиши мумкин. Сайёрадаги озгина миқдордаги сув ҳам доимо муз ҳолида.

Демак, зикр этилган сайёраларнинг бирортасида ҳам ҳаёт учун мақбул шарт-шароит йўқ. Ерга яқин сайёраларда ҳеч бир шаклда ҳаёт йўқлиги шу тарзда исбот қилинган.

НИМА УЧУН ШАМОЛЛАРНИНГ НОМИ ТУРЛИЧА?

Шамолнинг "сабо", "эпки", "ел", "шабада", "самум", "тўфон", "изғирин" сингари ўнлаб номлари бор. Лекин бу унинг ҳамма турлари номи мавжуд дегани эмас. Биз: "Шабада эсяпти" ёки "Шамол туряпти" дейишимиз мумкин. Лекин кўпгина шамолларнинг ўзига хос номи бор.

Улар бундай ўзига хос номлари турли сабабларга кўра олишган. Масалан, сиз "штилл тушиб қолиш" нима эканини яхши биласиз. Бу - бир жойда ҳаракатсиз туриб қолиш, дегани. Шамол турларидан бири "штилл шамоли" деб аталади. У кўтарилаётган ҳаво ва паст босимнинг кенг минтақаси мавжуд экваторда пайдо бўлади.

шамоллар вестлар деб аталади. АҚШ, асосан, ана шундай шамоллар зонасида жойлашган.

Яна бир қанча ўзига хос шамоллар мавжуд. Масалан, муссонлар фасллар алмашинувида қараб ўз йўналишини ўзгартириб турадиган шамоллардир. "Муссон" арабча "мавсум" сўзидан келиб чиққан. Муссонлар Ҳиндистонда киш пайтида иссиқ ва қуруқ ҳаво, ёзда эса шамол йўналишида эсиб, кучли ёмғирларни олиб келади.

Франция жанубида истиқомат қилувчи аҳоли шимолдан эсадиган совуқ ва қуруқ изғиринни кўрқув билан кутишади. У денгиз тарафдан бир неча кунлаб ҳам эсиши мумкин ва одамларга ноқулайлик туғдиради.

ҚОР НИМА ФОЙДА КЕЛТИРАДИ?

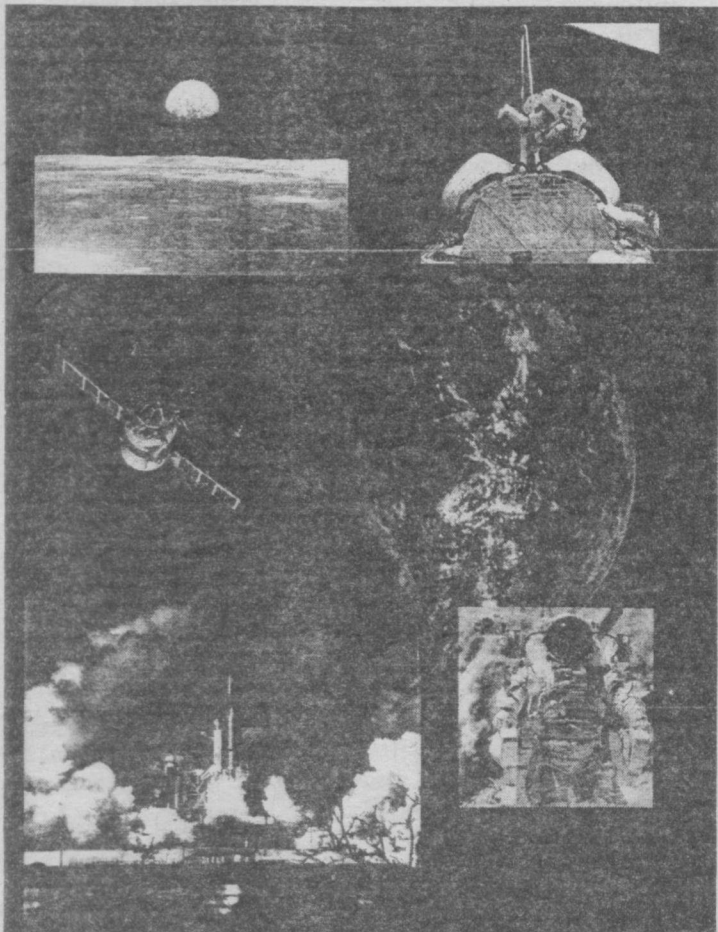
Қор кўп ёғса, жамият ҳаёти маромини бузиши мумкинлигини ҳаммамиз яхши биламиз. Аммо у, масалан, бошоқли экинларга, фойда ҳам келтириши мумкин.

Фалла ўсиши учун, албатта, сув керак. Ариқлардаги сув қаердан пайдо бўлади? Ер ости сувлари борлигини ҳам биласизми? Сув (маълум бир қисмини истисно қилганда) ёмғир ва эриётган қордан пайдо бўлади. У Ернинг устки қатламидан сизиб ўтиб, ариқ ва дарёларга тушади.

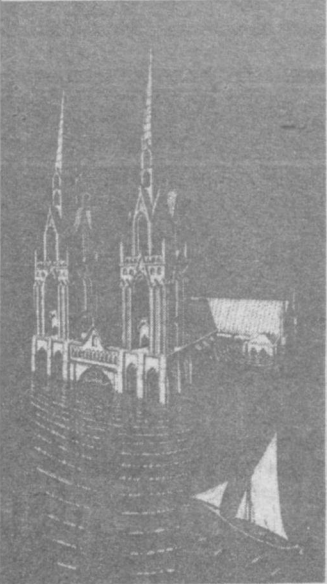
Сув ҳамиша кўринмас газ-сув буғи тарзида ҳавода мавжуддир. Зарур шарт-шароит бўлганда, ушбу буғдан муз кристаллчалари ҳосил бўлади. Улар дастлаб булутга, сўнгра ёмғир ёки қорга айланади.

Дунёнинг кўпгина минтақаларида асосий ёғингарчилик тури, шунинг баробарида сув манбаи ёмғирдир. Аммо қор совуқ зоналар ва тоғ каби баландликларда асосий ёғингарчилик тури ҳисобланади. Қурғоқчил минтақаларнинг тоғларида йиғиладиган қор одам қўли билан яратиладиган ҳар қандай резервуардан катта сув захиралари тўпланадиган жойдир.

Бундай қор баҳор ва ёз ойларида эриб, экинларни сўғориш учун зарур бўлган сувга айланади. Баъзи минтақаларда дон экинлари фақат қор сувидан ичади. Америка Қўшма Штатларининг ғарбий қисмида жойлашган тоғларда ёзнинг қурғоқчилик пайтида экинларга қанча сув кераклигини аниқлаш мақсадида тадқиқотлар олиб борилади.

БОШҚОТТИРМАЛАР

• Икки ёш жентельмен дуэлга чиқадиган бўлишди. Секундант уларга нима қилиш кераклигини тушунтирди: улар бир-бирларига елкаларини текказган ҳолда 20 қадам санаб, олдинга юришлари керак. Сўнгра ўгирилиб, ҳар бири қарама-қарши томонга бир маротаба отиш керак.

Дуэлга чиқувчилар қаттиқ эътироз билдирдилар. Ахир қандай қилиб нариги томондаги одамни қарама-қарши туриб отиши мумкин. Секундант тушунтиришда давом этди: "Ўгирилиб, нариги томонда қарама-қарши турган одамни отасиз. Шундай қилиш мумкин".

Ким ҳақ?

• Қани топчи, бугун тушликка бизни кимга ким келади?, дея сўради миссис Стрит. - Мен саноклигина меҳмонларни таклиф этдим. Биздан ташқари одам миссис Рид турмуш ўртоғи билан, унинг почаси рафиқаси Шартлотта билан, қизим Мэри, окловчим Перси умр йўлдоши ва қизи билан ташриф буюришади. Бундан ташқари миссис Хилл, кўшнимиз ва у билан бирга турувчи Александралар ҳам келишади..." Неча меҳмонга жой ҳозирлашимиз керак экан-а? Қани сиз ҳам ўйлаб кўрингчи...

• Шокир, Карим ва Қобилни велосипед ўғриси дея гумон қилиб, милиция сўроққа олиб кетди. Шокир велосипедни Карим олганлигини айтди. Карим айбдор эмаслигини айтди. Қобил: "Мен ўғри

эмасман", - деди. Милиционер учаласидан бири тўғри гапирётгани, иккиси эса ёлгон кўрсатма бераётганлигини билади. Хўш, ким велосипедни ўғирлаган?

• "Салом, - дея мактубини бошлайди Сэм. - Афсуски сизлар мен билан бирга эмассизлар. Мен Жорж Вашингтон дарахтидаги олчалардан сотиб олдим. Биласизларми, Вашингтонни қариндошлари боғидаги олча дарахтини кесиб ташлагани учун пўстагини қоқишди. Шунда Вашингтон тонмади ва: "Ҳа, мен сизларга ёлгон гапирмайман. Дарахтни кичкина болтачам билан чопдим", - деди. Умуман бу олчаларнинг мазаси бирам яхши экан!"

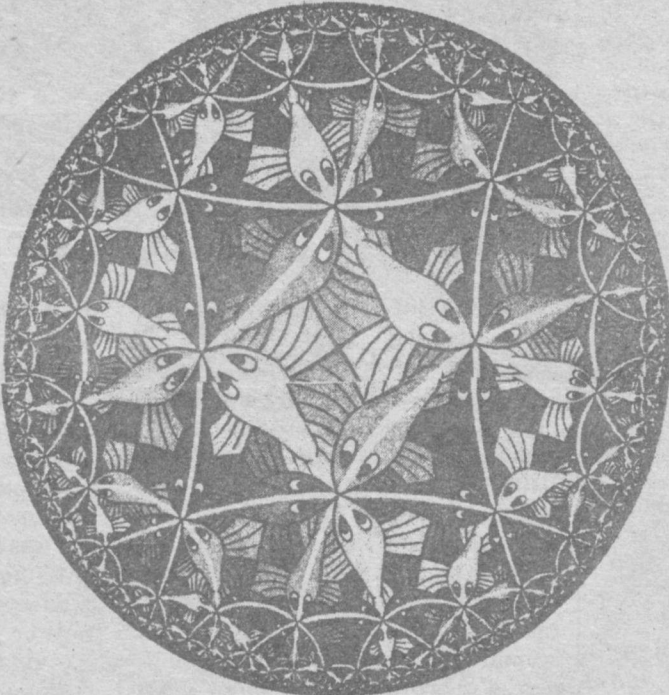
Ана энди айтингчи, сизнингча Сэм ҳам Жорж каби

лаш лозим бўлиб қолди. Матрослар юкни кран ёрдамида тағхонага тушира олмасдилар. Чунки люк кичкина эди. Кутини куч билан итариб юбориш ҳам хавфли эди. Чунки кема тағига зарар етиб қолиши мумкин. Кун тигида юкни ўраб олганча матрослар муҳокама билан банд эдилар. Шунда матрослардан бири яхши бир ғоя топди. Ва тез орада юк тағхонага жойланди. Бу қандай тадбир эди, сиз ҳеч ўйлаб кўрингизми?

• XVIII асрда Францияда ёшлар дуэлга чиқишини жон дилдан севганлар.

XVIII асрда ёшларнинг кўпчилиги француз зодагонлари оиласига мансуб эди.

Бу француз зодагонларининг кўпчилиги 1789 йилги француз инқилобида ҳалок бўладилар. Шундай қилиб:

ростгўйми?

• Агар катта жомадонга кичик жомадондагига нисбатан икки баробар кўп китоб кетадиган бўлса, кичик жомадонга 14 та китоб жойланса, икки жомадонга ҳаммаси бўлиб қанча китоб кетади?

• Кўпчилик кўлқоплар теридан тикилади. Барча янги кўлқоплар бироз эзилади, баъзилари эса юмшаб қолади. Шундай қилиб:

а) барча кўлқоплар янгилигида бироз эзилади
б) баъзи кўлқоплар вақт ўтиши билан юмшаб қолади
в) фақат юмшоқ, чидамли теридан кўлқоп тайёрланади.

Бу тахминларни қай бири тўғри?

• Ҳар кеча тўрт сеҳргар бир-бирига савол беради: "Уйқуга кетиш олдидан энг охири нимани ечасиз?"

Бу саволга сиз қандай жавоб берасиз?

• Ёзининг иссиқ кунларининг бирида портда муаммоли вазият юзага келиб қолди. Кема тағхонасига катта ҳажмдаги кутини жой-

а) XVIII асрда барча ёшлар француз зодагонлари бўлган;

б) француз инқилобида ўлганларнинг барчаси дуэлчилар бўлган;

в) баъзи француз зодагонлари дуэлни яхши кўрганлар;

г) барча XVIII аср ёшлари француз инқилобида ўлдирилганлар.

Бу мулоҳазаларнинг қай бири тўғри?

• Бир дарахтда фақат кўк олмалар, бошқасида эса қизили бор эди. Болалар икки дарахтдаги барча олмаларни териб олишди. Ва ҳисоблашса, ҳар 4 та кўк олмага 5 та қизил олма тўғри келар экан. Улар 16 та кўк ва 16 та қизил олма ейишди. Қолган олмаларни санаб кўришса 2 та кўк олмага 3 та қизили тўғри келар экан. Ҳар бир дарахтда нечтадан олма бор эди?

• Эрталаб тунги навбатчиликни ўтказган аскар бошлиғи ёнига келиб деди: "Кеча тушимда варварлар шимол томондан бизга бостириб келаётгани ва бугун кечқурун бизнинг қалъага ҳужум уюштиришларини

кўрдим". Бошлиқ бу тушга жудаям ишонмади. Шунда бўлсада кўшимча қоровулларни кўриқчиликка кўйди. Ҳақиқатан ҳам, шу кеч варварлар ҳужумга ўтдилар. Лекин аскар тушининг аёни билан ҳужум муваффақиятли қайтарилди. Жангдан кейин бошлиқ аскарга огоҳлантиргани учун миннатдорчилик билдирди. Сўнг уни қамашга буйруқ берди. Нима учун?

• Кема 5 рейси давомида 500 йўловчи ташиган. Биринчи ва иккинчи рейсларда умумий 190 йўловчи бўлган. Иккинчи ва учинчи рейсда эса 155 йўловчи, учинчи, тўртинчи рейсда 210, тўртинчи, бешинчида 225 йўловчи бўлган. Учинчи рейсда кемада неча йўловчи бўлган?

• Фермер оиласида нонуштада доимо тухум бўлган. Лекин улар товуқ боқмаган. Шу билан бирга ҳеч ҳам тухум сотиб олишмаган. Кўшнидан ҳам олишмайди, ўғирлашмайди ҳам. Қизик, бу тухум қаердан келар экан?

• Бугун мен паркда одамлар, итлар ва мушукларни кўрдим. Итлар одамлардан кўп эди. Одамлар ва итларнинг 100 та боши ва оёғи бор эди. Одам ва итлар мушуклардан 3 баробар кўп эди. Мен нечта мушук кўрганман?

• 8 та дарахт бир-биридан 3 метр ораликда бир қатор ўсмоқда. Икки четдаги дарахт оралиғи неча метр?

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ
ҚЎМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД
УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ
ЖАМЎРНАСИ

БОШ МУҲАРРИР:
Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:
Йўлдош САИДЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙЎЛДОШЕВА,
Хотам АБДУРАИМОВ,
Дадахон ЁҚУБОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Мирзапўлат
ТОШПЎЛАТОВ,
Музаффар ПИРМАТОВ,
Феруза ОДИЛОВА,
Эргашвой САРИҚОВ,
Баҳодир ҲАЙДАРОВ,

Ижарадаги Тошкент
Матбаа комбинатида
офсет усулида 43.351
нускада босилди.
Ҳажми 2 босма табоқ.
Буюртма - К-74-66.
Газетани PENTIUM-III
ттих компьютерида
А.АБДУҒАФФОРОВ
саҳифалади.

Рўйхатдан ўтиш
тартиби № 000137
Манзилимиз
700129,
Тошкент шаҳар,
Навоий кўчаси 30-уй.
Тел: 144-62-34